

ΕΛΠΙΔΑ ΚΑΙ ΑΠΕΛΠΙΣΙΑ

/ Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες

image not found or type unknown

ΕΛΠΙΔΑ ΚΑΙ ΑΠΕΛΠΙΣΙΑ

A. Εισαγωγή

Πολλές φορές στην πορεία της ζωής μας είμαστε χαρούμενοι και αισιόδοξοι. Άλλοτε πάλι, εξαιτίας κάποιων καταστάσεων και συνθηκών, όλα μας φαίνονται μάταια και απελπιζόμαστε. Η απελπισία όμως εκείνο το οποίο θα προσφέρει, είναι να κάνει τα πράγματα ακόμη χειρότερα. Γι' αυτό ποτέ δεν πρέπει να χάνουμε τις ελπίδες μας. Ιδιαίτερα δε εμείς οι χριστιανοί δεν είμαστε όπως «οι λοιποί οι μή έχοντες ελπίδα» (Α΄ Θεσ. 4, 13), γιατί έχουμε ελπίδα μας τον ίδιο τον Θεό.

B. Η απελπισία

Προτού αναφέρουμε οτιδήποτε άλλο, επιβάλλεται κατ' αρχήν να δώσουμε ένα ορισμό του τι είναι απελπισία και εν συνεχεία, του τι είναι η ελπίδα. Απελπισία είναι η απώλεια της εμπιστοσύνης μας στην ελεημοσύνη και αγαθοσύνη του Θεού, με άλλα λόγια η απώλεια της πίστης μας στην Θεία πρόνοια, που συνέχει, φροντίζει και συντηρεί την κτίση και τον κόσμο ολόκληρο. Κατά τον άγιο Νικόδημο τον Αγιορείτη, η απελπισία είναι η ενδέκατη βαθμίδα της κακίας. Οι συνέπειες της απελπισίας οδηγούν τον άνθρωπο στην δωδέκατη βαθμίδα, που είναι η αυτοκτονία. Η απελπισία κατά τους Πατέρες χαρακτηρίζεται ως δαιμονική διάθεση, που οδηγεί στην καταστροφή. Η απελπισία είναι χαρακτηριστικό γνώρισμα του διαβόλου. Ο διάβολος μπορεί να πιστεύει και να φρίττει, όμως δεν ελπίζει, διότι απομακρύνθηκε από τον Θεό και παγιώθηκε στην κακία.

Αιτία της απελπισίας είναι η απομάκρυνση από τον Θεό και η έλλειψη εμπιστοσύνης σε Αυτόν. Όταν ο άνθρωπος διακόψει τον δεσμό με τον Θεό, τότε ακόμη και με την παραμικρή αφορμή, μπορεί να παρουσιαστεί στη ζωή του η απογοήτευση και η απελπισία. Όταν ο άνθρωπος δεν ασκείται πνευματικά, όπως θα έπρεπε να ασκείται και κυρίως όταν παραλείπει την προσευχή, τότε εύκολα απομακρύνεται από τον Θεό και χάνει την ελπίδα του σε Αυτόν.

Γ. Η ελπίδα

Ερχόμαστε τώρα στην ελπίδα. Σε αντίθεση με την απελπισία, η ελπίδα είναι αυτή που ζωογονεί την πίστη, και δίνει νόημα και στήριγμα στη ζωή μας. Οι χριστιανοί σε αντίθεση με τους «μή έχοντες ελπίδα», είναι οι άνθρωποι της ελπίδας. Η ελπίδα του χριστιανού δεν είναι κάτι το αφηρημένο. Ακόμη δεν στηρίζεται ούτε στα πράγματα του κόσμου τούτου, ούτε σε κάποιον άνθρωπο. Η ελπίδα μας είναι ο ίδιος ο Θεός. Στο Θεό στηρίζουμε την ελπίδα μας για σωτηρία, στο Θεό ελπίζουμε και για τα προβλήματα και τους αγώνες της καθημερινής και οικογενειακής ζωής. Ο Θεός είναι λοιπόν η ελπίδα, η καταφυγή και το στήριγμα μας στη ζωή μας και στον πνευματικό μας αγώνα.

Απόδειξη των πιο πάνω είναι ότι ο ίδιος ο Θεός έλαβε σάρκα και έγινε άνθρωπος, για να δώσει ξανά στον άνθρωπο την ελπίδα της σωτηρίας και της αθανασίας, Ο Θεός έγινε άνθρωπος «ίνα ημείς θεοποιηθόμεν» κατά τον Μέγα Αθανάσιο. Η επίγεια δράση του σαρκωμένου Υιού και Λόγου του Θεού, του Ιησού Χριστού, η διδασκαλία και τα θαύματά Του, οι νεκραναστάσεις που επιτέλεσε, μα προπαντός η δική Του Ανάσταση, εγκαινιάζουν ένα νέο κόσμο. Ένα κόσμο όπου η φθορά και ο θάνατος δεν έχουν θέση. Ένα κόσμο όπου κυριαρχεί η ελπίδα για την λύτρωση από τα δεσμά του θανάτου, της φθοράς και της ματαιότητας. Η Ανάσταση του Κυρίου αποτελεί το κέντρο της πίστεως και της ζωής μας. Αν η ζωή των χριστιανών δεν στηρίζεται στον ανεστημένο Χριστό, σημειώνει ο Απόστολος Παύλος, «ελεινότεροι πάντων ανθρώπων εσμέν» (Α΄ Κορινθ. 15, 19).

Η ελπίδα συνδέεται στενά με δύο άλλες βασικές χριστιανικές αρετές: την πίστη και την αγάπη. Η ελπίδα στηρίζεται στην πίστη και δίνει νόημα σε αυτήν. Όπως σημειώσαμε και πιο πάνω, η ελπίδα πηγάζει από την πίστη, αλλά ταυτόχρονα δίνει ζωή σε αυτήν. Όπως η πίστη, έτσι και η ελπίδα του χριστιανού συνδέεται με το πρόσωπο του Χριστού. Η ελπίδα συνδέεται στενά και με την αγάπη. Θεμέλιο της ελπίδας είναι η αγάπη του Θεού. Ο Θεός τόσο πολύ αγάπησε τον κόσμο, ώστε έστειλε τον Υιό Του το Μονογενή για να προσφέρει με Την σταυρική Του θυσία και Ανάσταση την ελπίδα της σωτηρίας και αναστάσεως σε όλους τους ανθρώπους. Η αγάπη του Θεού ,μας καλεί σε απαντητική αγάπη. Καλούμαστε να αγαπήσουμε τον Θεό, γιατί Αυτός πρώτος μας αγάπησε. Η αγάπη προς τον Θεό γεννιέται με την πίστη προς τον Θεό και αυξάνεται με την ελπίδα. Όσο δηλαδή δυναμώνει η ελπίδα προς τον Θεό, τόσο αυξάνει και η αγάπη προς Αυτόν. Τέλος, από την αγάπη προς τον Θεό, πηγάζει η αγάπη προς τον πλησίον. Έτσι, σε τελική ανάλυση η ελπίδα προς τον Θεό τροφοδοτεί και ενισχύει την αγάπη προς Αυτόν και το συνάνθρωπό μας.

Είναι γεγονός όμως, ότι η ελπίδα χρειάζεται υπομονή. Αυτό ισχύει για κάθε ελπίδα, πολύ περισσότερο για την χριστιανική. Άλλωστε ο αγώνας του πιστού, τόσο ο πνευματικός, όσο και γενικότερα ο αγώνας και οι μάχες της ζωής, απαιτούν υπομονή. «Δι' υπομονής τρέχωμεν τον προκείμενον ημίν αγώνα» (Εβρ. 12, 1) τονίζει ο απόστολος Παύλος. Και εδώ είναι το πρόβλημα. Ο σύγχρονος άνθρωπος δεν θέλει να περιμένει. Δεν μπορεί να περιμένει. Τα θέλει όλα γρήγορα, πρόχειρα και βιαστικά. Ο λόγος είναι διότι οι πολλές ανέσεις και ευκολίες της ζωής, έχουν κλονίσει την υπομονή του. Επιπλέον είναι και ο σύγχρονος τρόπος ζωής. Όλα γίνονται με απίστευτη ταχύτητα. Γι' αυτό και εν πολλοίς ο σύγχρονος άνθρωπος έχει εξοστρακίσει την ελπίδα από την ζωή του. Διότι η ελπίδα απαιτεί υπομονή. Δεν είναι τυχαίο λοιπόν που οι στερήσεις, η κακοπάθεια, οι θλίψεις και οι δοκιμασίες στη ζωή μας αυξάνουν την υπομονή και την ελπίδα μας.

Να τονίσουμε εδώ ότι η ελπίδα δεν είναι μόνο χριστιανική αρετή. Όποιος ζει ελπίζει. Και όποιος παύει να ελπίζει, ουσιαστικά παύει να ζει. Άρα εάν όλοι οι άνθρωποι γενικά στη ζωή τους ελπίζουν, πόσο μάλλον οι χριστιανοί που πιστεύουν στον ανεστημένο Χριστό.

Δ. Η απελπισία και η ελπίδα στη ζωή μας

Είναι πιθανόν, όπως αναφέραμε προηγουμένως, όταν απομακρυνθούμε από τον Θεό και με αφορμή κάποια προβλήματα και δοκιμασίες, να εμφανιστεί η απελπισία στη ζωή μας.

Ο πρώτος τομέας στον οποίο είναι δυνατόν να εμφανιστεί η απελπισία, είναι το μεγάλο κεφάλαιο που ονομάζεται σωτηρία της ψυχής μας. Ακόμη και οι άνθρωποι που αγωνίζονταν πνευματικά, ασκητές και μοναχοί, έπεσαν στην απελπισία. Πίστεψαν στο διάβολο ότι δεν πρόκειται να σωθούν. Ο διάβολος δεν εφησυχάζετε και προσπαθεί συνεχώς και με κάθε τρόπο να ρίξει τον άνθρωπο στην απελπισία. Ο διάβολος ονομάζεται «μυρμηγκολέοντας». Και τούτο διότι όταν πρόκειται κανείς να διαπράξει την αμαρτία, την παρουσιάζει ως κάτι εντελώς ασήμαντο και μικρό, όπως το μυρμήγκι. Όταν όμως διαπράξει κανείς την αμαρτία, τότε την παρουσιάζει ως κάτι φοβερό και τρομερό, όπως το λιοντάρι. Μας βάζει λογισμούς ότι δεν θα μας συγχωρήσει ο Θεός, ότι είμαστε αδιόρθωτοι, ότι θα θυμώσει μαζί μας ο πνευματικός κ. α. Στόχος του: να μας ρίξει στην απελπισία, να μας κάνει να πιστεύουμε ότι δεν θα σωθούμε.

Όπως όμως γνωρίζουμε δεν υπάρχει αμάρτημα που να μην το συγχωρά ο Θεός, φτάνει να το εξομολογηθούμε. Φοβερό αμάρτημα και ασυγχώρητο είναι αυτό που μένει ανεξομολόγητο. «Τιν ερχόμενον πρός με ου μη εκβάλω έξω» (Ιω. 6, 37), μας

διαβεβαιώνει ο Κύριος. Όπως αναφέραμε και προηγουμένως, ο Θεός έγινε άνθρωπος « ίνα ημείς θεοποιηθόμεν» κατά τον Μ. Αθανάσιο. Ο Θεός έγινε άνθρωπος για να γίνει ο άνθρωπος Θεός. Στηριζόμαστε στο Θεό για την σωτηρία μας. Ο Θεός εκείνο το οποίο αμείβει είναι την προσπάθεια, σε αντίθεση με τους ανθρώπους που αμείβουν μόνο την επιτυχία. Ο Χριστός εκείνο το οποίο ζητά από τον άνθρωπο είναι να μετανοεί. «Μετανοείτε· ήγγικεν γαρ η βασιλεία των ουρανών» (Μτθ. 4, 17), μας λει ο Κύριος.

Ένας άλλος τομέας στον οποίο πιθανόν να μας καταβάλει η απελπισία είναι στο γάμο και στην οικογενειακή μας ζωή. Αφορμή εδώ μπορεί να είναι μια κρίση στις σχέσεις μας με τον ή την σύζυγο, τα παιδιά μας κ.α. Είναι γεγονός ότι σήμερα ο θεσμός της οικογένειας διέρχεται κρίση. Τα αυξημένα ποσοστά διαζυγίων δυστυχώς αποδεικνύουν του λόγου το αληθές. Επιπλέον τα κρούσματα βίας στην οικογένεια έχουν αυξηθεί. Ακόμη και αρκετοί γάμοι που δεν έχουν διαλυθεί, δεν βρίσκονται και στην καλύτερη δυνατή τους φάση. Όλα αυτά είναι πιθανόν να δημιουργήσουν απογοήτευση στα μέλη της οικογένειας και να τα φέρουν σε απελπισία.

Εδώ έχουμε να κάνουμε με σοβαρά ζητήματα που στηρίζονται σε λεπτές ισορροπίες. Κατ' αρχήν να σημειώσουμε ότι η πρόληψη είναι καλύτερη από την θεραπεία. Ο γάμος αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες εκδηλώσεις της ανθρώπινης ζωής. Είναι ένα από τα σημαντικότερα γεγονότα στη ζωή του ανθρώπου. Σε άλλα γεγονότα, όπως η γέννηση, η βάπτισμα, ο θάνατος, ο άνθρωπος δεν έχει λόγο, στο γάμο όμως, ο λόγος βαραίνει αποκλειστικά τον ίδιο. Η ανάληψη ευθύνης που συνεπάγεται ο γάμος είναι τεράστια. Είναι υπεύθυνη πράξη και έτσι πρέπει να αντιμετωπίζεται. Ως εκ τούτου απαιτείται προετοιμασία των νέων για ένα τόσο σοβαρό θέμα. Και η προετοιμασία αυτή είναι πολλαπλή. Χρειάζεται κατ' αρχήν πνευματική και ψυχολογική προετοιμασία, η οποία θα επιτευχθεί με την κατανόηση του σκοπού του γάμου, την γνώση των ιδιαιτεροτήτων του ετέρου φύλου, την διαμόρφωση κριτηρίων για την επιλογή του ή της συζύγου. Επιπλέον, χρειάζεται πνευματικός αγώνας για την υπερκίνηση του εγώ, για καθαρότητα καρδιάς και σώματος, δηλαδή αγνότητα. Η δημιουργία νοικοκυριού και οικογένειας συνεπάγεται και τεράστιες δαπάνες. Για τον λόγο αυτό απαιτείται επαγγελματική τακτοποίηση, ώστε να καλύπτονται οι δαπάνες και να αποφεύγονται μελλοντικές προστριβές που πιθανόν να έθεταν σε δοκιμασία το γάμο.

Παρ' όλα αυτά και πάλι είναι δυνατόν να δημιουργηθούν προβλήματα μέσα στο γάμο και την οικογένεια. Εδώ χρειάζεται σωστή αντιμετώπιση, αμοιβαία αγάπη, υπομονή και κατανόηση. Για να υπάρξουν όμως αυτά απαιτείται η ύπαρξη πνευματικής ζωής. Οι σωστές σχέσεις του ανθρώπου με τον Θεό, έχουν ως

αποτέλεσμα και τις σωστές σχέσεις με τον συνάνθρωπό του. Η αγάπη προς τον Θεό γεννά με την σειρά της την αγάπη προς τον πλησίον μας, όπως αναφέραμε. Άρα και εδώ το θεμέλιο για μια σωστή σχέση μέσα στον γάμο και την οικογένεια, είναι η αγάπη προς τον Θεό, χωρίς να σημαίνει ότι όλα τα υπόλοιπα που αναφέραμε δεν είναι σημαντικά. Έτσι, με όλα αυτά θα αποφευχθούν σοβαρές προστριβές μέσα στην οικογένεια και θα επιλυθούν τα σοβαρά προβλήματα, που πιθανόν να έθεταν σε δοκιμασία το γάμο και να οδηγούσαν στην απόγνωση και στην απελπισία.

Μια άλλη αφορμή που πιθανόν να μας ρίξει στην απελπισία, είναι τα οικονομικά προβλήματα, ιδιαίτερα τώρα με την οικονομική κρίση. Είναι και αυτά μια θλίψη και δοκιμασία στη ζωή μας. Τα οικονομικά προβλήματα και αδιέξοδα δημιουργούν προστριβές και προβλήματα με την οικογένεια και τους συνανθρώπους μας. Επιπλέον, μας βαρύνουν με άγχος με άμεσο κίνδυνο για την υγεία μας. Κανείς δεν αμφιβάλλει ότι υπάρχουν και θα υπάρχουν άτομα και οικογένειες με οικονομικά προβλήματα.

Και εδώ χρειάζεται, πρωτίστως πρόληψη, δηλαδή σωστός προγραμματισμός. Ποτέ δεν πρέπει να υπερβαίνουμε τις οικονομικές μας δυνατότητες. Από την άλλη φυσικά είναι πιθανόν, είτε λόγω κάποιας ασθένειας είτε λόγω σπουδών ή για άλλο σοβαρό λόγο να δημιουργηθούν χρέη και οικονομικά προβλήματα. Όπως και να έχουν τα πράγματα εδώ χρειάζεται πάνω από όλα πίστη στη Θεία Πρόνοια. Εάν ο Θεός μεριμνά για τα πετεινά του ουρανού, δεν θα φροντίσει για την εικόνα Του που είναι ο άνθρωπος; Φυσικά και εμείς πρέπει να αγωνιστούμε και να προσπαθήσουμε να βρούμε τρόπους και μεθόδους για απάμβλυση του προβλήματος. «Συν Αθηνά και χείρα κίνει», έλεγαν οι πρόγονοί μας. Και είχαν δίκαιο. Η απελπισία δεν είναι λύση. Μόνο χειρότερα αποτελέσματα μπορεί να φέρει.

Πέραν όμως από τα οικονομικά προβλήματα, υπάρχουν πιο σοβαρές θλίψεις και δοκιμασίες. Και αυτές είναι οι ασθένειες, είτε δικές μας είτε κάποιου αγαπημένου μας προσώπου, ή ακόμη και ο θάνατος κάποιου προσφιούς μας προσώπου. Είναι γεγονός ότι οι ασθένειες οι ανίατες, χρόνιες και επώδυνες ασθένειες αποτελούν ένα μεγάλο πειρασμό. Πολύ δε περισσότερο ο θάνατος κάποιου αγαπημένου μας. Και δεν είναι λίγες οι φορές που ως άνθρωποι θλιβόμαστε και πιθανόν αυτό να το εκμεταλλευτεί ο διάβολος για να μας απελπίσει.

Πρέπει εδώ να τονίσουμε ότι ο Θεός επιτρέπει τις δοκιμασίες στη ζωή μας για διάφορους λόγους. Οι θλίψεις εάν αξιοποιηθούν θετικά μας οδηγούν πιο κοντά στο Θεό και μας καθιστούν μετόχους στην Βασιλεία του Θεού. «Διά πολλών θλίψεων δει ήμάς εισελθείν εις τήν βασιλεία του Θεού» (Πραξ. 14, 22). Όλοι στη ζωή μας σηκώνουμε το σταυρό μας. Αυτό άλλωστε είναι και το χαρακτηριστικό γνώρισμα

του χριστιανού. « Όστις θέλει οπίσω μου ακολουθείν απαρνησάσθω εαυτόν καί αράτω τόν σταυρόν αυτού και ακολουθείτω μοι» (Μρκ. 8, 34), μας λέει ο Χριστός. Όμως ο πρώτος που σήκωσε τον Σταυρό του ήταν ο ίδιος. Κατά την ώρα των θλίψεων και του πόνου η προσευχή στον Θεό μας ενισχύει και μας γεμίζει με θάρρος και δύναμη. Ακόμη η προσευχή προς την Υπεραγία Θεοτόκο δεν πρέπει να ατονεί. Ρομφαία διήλθε την καρδιά της όταν είδε τον Υιό της Μονογενή αδίκως να πεθαίνει επάνω στον σταυρό. Και εάν δεν την ενίσχυε το Άγιο Πνεύμα, η Παναγία θα πέθαινε από την θλίψη και την στεναχώρια της. Η Παναγία λοιπόν, δοκιμάστηκε, πειράστηκε και «δύναται τοις πειραζομένοις βοηθήσαι» (Εβρ. 2, 18).

Κάποιος εύλογα θα ρωτήσει: μπροστά στην πραγματικότητα του θανάτου ποια ελπίδα υπάρχει; Και η απάντηση είναι απλή και σύντομη: η ελπίδα της αναστάσεως. Η πίστη στην Ανάσταση του Χριστού δεν αφήνει περιθώρια για απελπισία. Η Ανάσταση του Κυρίου αποτελεί το κέντρο της πίστεως μας και αποτελεί την προτύπωση της ανάστασης των νεκρών την Δευτέρα Παρουσία. Ακόμη, σύμφωνα με την Εκκλησία μας, μετά τον θάνατο αρχίζει για τους δίκαιους μια νέα ζωή, που δεν υπάρχει θλίψη, πόνος και στεναγμός.

Ε. Επίλογος – Συμπέρασμα

Η ελπίδα είναι λοιπόν μία μεγάλη χριστιανική αρετή. Είναι αυτή που τροφοδοτεί την πίστη και την αγάπη προς τον Θεό, αλλά και την αγάπη προς τον πλησίον. Η ελπίδα μας στηρίζεται, όχι στα πράγματα του κόσμου τούτου, αλλά στον ίδιο τον Θεό. Τα υλικά αγαθά δεν προσφέρουν καμία ελπίδα, αλλά και εάν δεχθούμε ότι προσφέρουν, αυτή είναι απατηλή, ψεύτικη και πρόσκαιρη. Ακόμη και τα σύγχρονα επιτεύγματα της επιστήμης, της τεχνολογίας και της ιατρικής, σίγουρα πρόσφεραν πολλές ελπίδες και δυνατότητες στον άνθρωπο. Από την άλλη όμως δημιούργησαν και αρκετά άλλα προβλήματα και ηθικά διλήμματα. Γι' αυτό και τονίζουμε συνεχώς ότι η ελπίδα μας είναι ο νικητής του διαβόλου και του θανάτου, ο Ιησούς Χριστός. Ο χριστιανός έχει την ελπίδα του στον ανεστημένο Χριστό. Γι' αυτό και παρ' όλες τις θλίψεις, δοκιμασίες, πειρασμούς, στεναχώριες, πτώσεις, αποτυχίες που έχει στη ζωή του, ποτέ δεν απελπίζεται. Ακόμη και ο κόσμος είναι δυνατόν να μας δώσει θλίψεις και πειρασμούς. «Εν τω κόσμω θλίψην έξετε, αλλά θαρρασεείτε, εγώ νενίηκα τόν κόσμον», μας λέει ο Χριστός. Ακόμη και μπροστά στην πραγματικότητα του θανάτου, ελπίζουμε στον Χριστό, ο οποίος είναι ο πρωτότοκος των νεκρών. Ο νικητής του θανάτου, αυτός ο οποίος «τά του θανάτου κλείθρα διεσπάραξεν». Ελπίζουμε λοιπόν στην μετά θάνατον αιώνια ζωή και στη κοινή ανάσταση νεκρών. Όπως λέμε και στο Σύμβολο της Πίστεως μας «προσδοκώ ανάστασιν νεκρών καί ζωήν του μέλλοντος αιώνος».

Πηγή: agiameteora.net